

Moesarles 4 : rachamiem - Ines

Een vierde deugd die we gaan bestuderen is **rachamiem** (רחמיים): compassie (of medeleven, barmhartigheid, genade).

Als we het woord compassie of medeleven horen; rachamiem, kunnen we onmiddellijk denken aan **Exodus 34:6** waar de 13 Eigenschappen van G-ds compassie (soms ook als barmhartigheid vertaald), opgeschreven staan. In het Hebreeuws heet het: de 13 **midot harachamiem**.

Dit gedeelte over de 13 eigenschappen van G-ds compassie is deel van de **Tachanoen** gebeden die vele Joden elke dag bidden. Tachanoen betekent letterlijk 'smeebede'; het zijn de boetegebeden die gereciteerd worden op alle niet-feestdagen.

Maar de dag waarop deze verzen uit Exodus het meest gebeden worden, is op **Jom Kipoer**, tijdens de **ne'ila** dienst. Dit is de vijfde gebedsdienst die wordt gereciteerd vóór het einde van Jom Kipoer, wanneer de poorten van de hemel worden 'gesloten' – ne'ila betekent immers letterlijk 'afsluiten'.

Het feit dat we deze 13 Genade-eigenschappen van G-d het vaakst tijdens de maand **Éloel** en met Jom Kipoer in het bijzonder reciteren, is omdat we vooral bij boetedoening G-ds compassie en genade nodig hebben; dus op het moment dat we diep in onszelf kijken en belijden wat we fout hebben gedaan.

Israël als volk, maar ook wij individueel, smeken vaak in ons leven om G-ds rachamiem; G-ds compassie. Aangezien wij naar Zijn beeld geschapen zijn, moeten ook wij vol compassie zijn.

- * Kleine opmerking tussendoor: we zien dat sommigen angst hebben van het cijfer **13**, maar wij, gelovigen, mogen beseffen dat het cijfer 13 juist heel belangrijk en goed is. Niet alleen slaat dit op de 13 eigenschappen van barmhartigheid, maar denk ook aan de 12 discipelen en 1 Messias, de 13 stammen (12 + Leviëten).

In Joodse literatuur wordt Israël vergeleken met een roos met 13 bloemblaadjes (naar Hooglied 2:2),

13 betekent zonder einde, of: het oneindige (daarom zijn er 13 eigenschappen van barmhartigheid, compassie of genade; er is geen einde aan G-ds compassie), **èchad** heeft de cijferwaarde van 13 (1=א / 8=ח / 4=ד); dit slaat op G-ds eenheid – Hij is onmetelijk en onbeperkt.

In **Psoekee dezimra**, de lofzangen, beginnen we met het **Baroech sjè'amar** (Ahavat Olam Sidoer p. 12). In dat gebed spreken we de woorden '**ha'el ha'av harachaman**' uit – God, barmhartige Vader.

Rachamiem heeft als stam ך – ן - ך.

Woorden die dezelfde stam hebben, zijn liefhebben, vriend en baarmoeder (רחם).

Door de verwijzing naar een baarmoeder, denken we ook aan een moeder.

Dus we hebben de dualiteit in het woord rachamim: het liefdevolle moederlijke en het meelevende vaderlijke.

Toen we over **Savlanoet** (geduld, verdraagzaamheid) geleerd hebben, heb ik gepraat over het dragen van elkaars lasten; dat we samen als gemeenschap de lasten van elkaar helpen meedragen.

Ik haalde **1 Korinthe 12:26** aan waar staat:

“Als één lid lijdt, lijden alle leden mee. Als één lid eer ontvangt, verblijden alle leden zich mee.”

Als dit al gold voor de eigenschap geduld, hoeveel te meer voor de eigenschap compassie!

Alan Morinis linkt het woordje ‘nabijheid’ aan compassie. Hij legt uit: *“Compassie is een innerlijke kwaliteit die in ons groeit vanuit de perceptie dat we in feite niet afgescheiden zijn van de ander.”*

Dus, zoals Paulus ook zei, we zijn één lichaam. We kunnen nooit denken dat we afgescheiden zijn van de ander.

Jesjoea was de belichaming van compassie, van medeleven. We zien het niet alleen in Zijn daden, maar Hij kaart het gebrek aan rachamiem ook aan bij het volk en voornamelijk bij de ‘geestelijke leiders’ van het volk.

We lezen in **Mattheüs 23:23**: *“Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, huichelaars, want u geeft tienden van de munt, de dille en de komijn, en u laat het belangrijkste van de Wet na: het recht, en de barmhartigheid en het geloof. Deze dingen zou men moeten doen en die andere dingen niet nalaten. Blinde leiders, die de mug uitzift maar de kameel doorslikt.”*

Hoewel Zijn toehoorders dus er voor zorgden dat ze punctueel de wet van G-d volgden en daarin zelfs zover gingen om een tiende van deze kruiden te geven, gingen ze voorbij aan wat eerst komt. Ze gingen voorbij aan de rode draad doorheen heel G-ds woord: zorg, heb compassie, voor de weduwen, de wezen, de armen, de vreemdelingen, de zieken, de zwakken, je naaste...

Nochtans kon G-d niet duidelijker zijn in Zijn woord. Maar... de mens richt zich zo graag eerst op de uiterlijke dingen, op de zaken die vroom lijken. Het is makkelijk om G-ds wet naar de letter te volgen zonder dat je hart er bij is – maar G-d weet en ziet het. Hij heeft daar een hekel aan.

Hij wil dat we vanuit de ware, pure intentie Zijn wet gaan volgen. Zo gaan we niet met veel bravoure een tiende van onze munt afstaan terwijl we de noden van de weduwe in de straat negeren.

Zoals we al vaak besproken hebben, gaat het in het dienen van G-d niet om gevoel, maar om onze daad. Zo is het ook met compassie. Hoewel het goed kan zijn om vanuit een gevoel van empathie compassie te tonen, mag ons medeleven niet afhangen van dat gevoel.

We tonen compassie, we doen een daad van medeleven omdat dit iets fundamenteels is, omdat dit iets goeds is, omdat G-d vol compassie is.

Maar tezelfdertijd kan je geen compassie hebben zonder je emotioneel op de één of andere manier verbonden te voelen met de ander.

Anders uitgelegd: we kunnen compassie tonen voor iemand zonder er echt iets bij te voelen, maar door de daad van medeleven gaan we een emotionele verbondenheid voelen.

Net zoals we wel eerst een diep gevoel van empathie kunnen voelen en van daaruit uitdrukking geven door onze daad van compassie.

Beide zijn goed – het mag alleen niet afhangen van je gevoel of je wel dan niet compassie toont.

Want je zou bijvoorbeeld echt kunnen meevoelen met iemand, maar het uit zich niet in daden – dat is geen compassie. Zo zou je ook totaal niet kunnen meevoelen met iemand en daardoor ook geen medeleven tonen.

Dus: je gevoel heeft er zeker mee te maken, maar het hangt niet van je gevoel af.

Praktisch

* Als je iemand bent die moeilijk empathie heeft; kan het helpen om jezelf voor te stellen hoe het zou zijn als je in de ander zijn situatie zou staan. Wat je zou voelen, waar je naar zou verlangen, wat je nodig zou hebben als jou overkwam wat de ander meemaakt.

* Als je steeds bedenkt dat we allemaal deel zijn van hetzelfde lichaam, dat er geen 'ik' is zonder 'jou', dan gaat datgene dat jou raakt, mij raken.

* Als je beseft dat we allemaal geschapen zijn naar het beeld van G-d, kan je kijken naar de ander als een waardevolle schepping van G-d.

* Compassie betekent dat je kijkt naar het potentieel en niet de ander gaat beoordelen op hoe die nu is.

Compassie, medeleven, barmhartigheid is diep geconnecteerd met genade. Je kijkt met genadige ogen naar de ander; je ziet het goede in de ander. Of anders gezegd: je ziet de ander, je hebt oog voor de ander.

De Hebreeuwse letter **ajien** ן betekent oog.

In **Jeremia 24:6** staat: *“Ik zal Mijn oog op hen gericht houden ten goede...”*

En in **Amos 9:4** staat: *“Ik zal Mijn ogen op hen richten ten kwade en niet ten goede.”*

Hierdoor leren we dat er een balans is tussen compassie en gerechtigheid. G-d is een Rechter en ziet zowel onze goede als slechte daden.

Maar van Hem leren we dat we steeds met een **ajien tova** moeten kijken naar de ander: dus steeds het goede zoeken in de ander; net zoals Jesjoea deed.

Ondanks dat mensen vaak slechte keuzes maken, zijn ze naar G-ds beeld geschapen. We moeten kijken naar het potentiële en vanuit een weegschaal dat ten goede doorweegt naar hen kijken.

In **Psalm 145:8-9** (uit het **Asjrei**) staat: *“Genadig en barmhartig is de HEERE, geduldig en groot aan goedertierenheid. De HEERE is voor allen goed, Zijn barmhartigheid rust op al Zijn werken.”*

In **Mishnah Sanhedrin 4:5** staat een commentaar op deze verzen uit Psalm 145. De Wijzen zeggen dat we het volgende kunnen leren uit het feit dat Adam één persoon was waaruit de hele aarde is voortgekomen.

Ze zeggen: “Wie één mens doodt, is het alsof men de hele wereld vernietigde. Zo ook is wie één mens onderhoudt, alsof iemand die de hele wereld onderhoudt.”

Met andere woorden: ieder mens is als de hele wereld. Als we dat gaan beseffen, kunnen we goed zijn voor allen. Net zoals in Psalm 145 staat dat G-d goed is voor allen.

Tot slot nog dit: **Rabbeinu Bahya** zegt in **Shemot 34:6:2** het volgende: *“G-d is als onze vader; iemand die van nature genade aan zijn kinderen verleent. Net zoals een vader zich bewust is van de behoeften van zijn kinderen, zo is G-d Zich ook bewust van onze noden. Zo’n vader wacht niet totdat zijn zoon vraagt om wat hij nodig heeft, maar geeft het zonder dat er naar gevraagd werd.”*

Zo mag onze compassie ook zijn. Wij mogen onze meelevende hand uitstrekken naar onze naaste, zonder dat die ernaar moet vragen.

Laten we oog hebben voor de nood van anderen en laten we met het goede oog naar anderen kijken.